

TIASSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 4, Sayı: 13, Eylül 2017, s. 35-47

Mustafa Zülküf ALTAN¹

Şura TEKİN²

KÜRESELLEŞME, REFORM, YENİLİK, DEĞİŞİM & EĞİTİM: NERESİNDEYİZ? NE YAPIYORUZ?

Özet

Eğitimin bir ülke için en önemli unsur olduğu konusunda şüphe yoktur. Bir ülkenin gittikçe artan bilgi tabanlı küresel toplum ve ekonomiler içinde yer alabilmesi, gelişimini sağlayabilmesi, sürdürebilmesi ve yaşamaya devam edebilmesi iyi eğitilmiş ve iyi vatandaşlardan oluşan bir nüfusa sahip olmasına bağlıdır.

Küreselleşme, bakış açılarına bağlı olarak farklı insanlar tarafından farklı durumlarda hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle ele alınmıştır. Ancak küreselleşmenin toplumların ekonomileri, politikaları, kültürleri, sosyal hayatları üzerinde yarattığı etki konusunda hiç şüphe yoktur. Eğitim de bir istisna değildir.

Küreselleşme ve onun itici güçlerinin yarattığı etkiler neticesinde kaçınılmaz bir son olarak eğitim de pek çok karşı koyma ile karşı karşıyadır. On yıllardır gerçekleştirilen değişikliklere, yeniden yapılanma, reform çabasına rağmen okullarda ve uygulamada neler değişti? Değişmedi? Veya değişiyor? Ne yapıyoruz? Ne yapamıyoruz? Neden?

Bu makalede ülkemizdeki mevcut eğitim uygulamalarının küreselleşme, reform, yenilik ve değişim çabalarıyla olan serüveni, küresel yeterlikler, PISA, STEM, TIMMS ve son gerçekleştirilen müfredat değişikliği kapsamında irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Reform, Yenilik, Değişim, Eğitim, Türkiye

¹ Prof.Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili ve Eğitimi, altanz38@gmail.com

² Okutman, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu, stekin@nigde.edu.tr

GLOBALIZATION, REFORM, INNOVATION, CHANGE & EDUCATION: WHERE DO WE STAND WHAT ARE WE DOING?

Abstract

There is no doubt that education is the most important element for a country. In order to take part, grow, sustain and survive in an increasingly knowledge-based global society and economies largely depend on having well educated and good citizens.

Although globalization as a concept has been used both positively and negatively by different people in different situations depending on the point of view, there is no doubt that globalization has had an enormous impact on societies at economic, political, cultural and social levels. And education is no exception.

As a result of globalization and the effects of its driving forces, education inevitably has been facing with many challenges. What has changed despite of the countless change, reform and restructuring efforts in schools and in practice? What has not changed? Or what is changing? What are we doing? What cannot we do? Why?

This paper focuses on the adventure of existing education practices in our country within the framework of globalization, reform, innovation, change, global competencies, PISA, STEM, TIMMS and very recent curriculum change.

Key Words: Globalization, Reform, Innovation, Change, Education, Turkey

GİRİŞ

“Eğitimin bir ülke için en önemli unsur olduğu konusunda herhangi bir şüphe yoktur. Bir ülkenin gittikçe artan bilgi tabanlı küresel toplum ve ekonomiler içinde yer alabilmesi, gelişimini sağlayabilmesi, sürdürülebilmesi ve yaşamaya devam edebilmesi iyi eğitilmiş ve iyi vatandaşlardan oluşan bir nüfusa sahip olmasına bağlıdır” (Altan, 2014:1).

Baş döndürücü hızla gelişen ve art arda hayatımıza giren teknolojik gelişmelerin insanların sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal yaşantılarını temelden etkilemeleri neticesinde bireylerin dolayısıyla da toplumların kendilerini resetleyerek bu yeni oluşuma karşı yeniden güncellemeleri ve yapılandırmaları gerçeği kaçınılmaz bir hal almıştır.

İnternet, bilgi ve uydu teknolojilerindeki gelişim ve değişim, ulusal ve uluslararası ticaret ağ ve hizmetlerinin gelişmesi ve çeşitlenmesi sonucunda ulusal ve uluslararası sermayenin dağılımı ve yaygınlaşması bireylerin ve toplumların eş zamanlı hareket etmelerini gerektiren küreselleşme denilen kaçınılmaz gerçek, hemen her alanda mesafelerin daha az önemli hale getirerek hemen her alanda dünyanın birbirine yakın değerlere ve ortak standartlara sahip olunmasına sebep olmaktadır.

Küreselleşme, bakış açılarına bağlı olarak farklı insanlar tarafından farklı durumlarda hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle ele alınmıştır. Ancak küreselleşmenin toplumların ekonomileri, politikaları, kültürleri ve sosyal hayatları üzerinde yarattığı etki konusunda hiç şüphe yoktur. Elbette, eğitim de bir istisna değildir.

TİDSAD

Küreselleşme, Reform, Değişim, Yenilik & Eğitim

Küreselleşme ve onun itici güçlerinin yarattığı etkiler neticesinde kaçınılmaz bir son olarak eğitim de pek çok karşı koyma ile karşı karşıyadır. Bütün bunlara cevap verebilmek için de eğitimi yönetenler ve eğitim sürecinin paydaşları reform, yenilik ve değişim politikalarıyla bu süreci yönetme çabası içindeler. Ancak on yıllardır gerçekleştirilen değişikliklere, değişime, yeniden yapılanma, yenilik ve reform çabasına rağmen okullarda ve uygulamada neler değişti? Değişmedi? Veya değişiyor? Ne yapıyoruz? Ne yapamıyoruz? Neden?

Hemen her ülke küreselleşmenin getirdiği etkileri karşılamak ortaya çıkan karşı koymalara ve sorunlara çözümler getirmek ve geleceğe hazırlanmak amacıyla benzer reform, yenilik ve değişim süreçlerine birkaç yıl arayla girmektedir (Mizukoshi, 2007; Sahlberg, 2009; Iorio & Yeager, 2011; ACARA, 2014). Ülkemizde gerçekleştirilmesi düşünülen birçok reformun, değişimin ve yeniliğin izlerini ABD ‘de başlayan süreçlerde görebilmekteyiz. ABD’de başlayan çabaları 5-10 yıl içinde ülkemizde gerçekleştirilmeye çalışılması ilginç bir o kadar da düşündürücüdür. Örneğin son yıllarda ülkemizde gerçekleştirilmeye çalışılan hemen reform, yenilik ve değişim süreci 2000’li yılların başında pek çok diğer ülkede gerçekleşti. Yani biz 10-15 yıl geriden gidiyoruz. 90’lı yılların sonuna doğru gerçekleşen büyük değişim süreci de yine 80’li yılların başında diğer Ülkelerde gerçekleşen değişim ve reform çabalarını takip etmeye çalışmıştı (Altan, 2017b).

Küreselleşme, reform, yenilik ve değişim süreçleri evrensel değerlerle milli değerleri bütünleştirebilmeli ve ikisi arasındaki dengeyi sağlamalıdır. Küresel düşünülüp yerel hareket edilebilen çabaların başarı ve ayakta kalma şansları çok daha yüksektir. Peki, ülkemizde gerçekleştirilen çabalar bu niteliklere dikkat edilerek mi hazırlanıyor?

“Değişim, reform, yenilik gibi kavramlar birbirinin aynısıymış gibi kullanılıyor bu hataya dikkat etmek gerekir. Ortak yanları olmasına rağmen her birinin farklı bir tanımı ve kullanım alanı olduğu unutulmamalıdır. Özellikle süreci başlatanların kullandıkları ifadeler çok dikkat etmeleri gerekir. Bu süreçler her zaman karmaşık bir o kadar da zor ve sancılı süreçlerdir. Özellikle eğitim gibi büyük sayıların ve farklı grupların dâhil olduğu durumlarda anlam oluşturma süreci hem çok zor hem de çok yıpratıcıdır” (Altan, 2017b:1).

Altan (2016)’nın belirttiği gibi

“Dünyanın hemen her yerinde sorunlarla ve sıkıntılarla karşılaşıldığında, sorunların çözüme katkı sağlaması düşüncesiyle ilk başvuru alanlardan birisi eğitimidir. Bu yüzden de hemen her ülkede ve her dönemde onlarca eğitim reformu hazırlanır ve uygulamaya konur. Ama ne yazık ki bu reformların birçoğu, tıpkı ülkemizdeki gibi, boşa çıkar! Değişime neden ihtiyaç var? Değişim sonucunda ne hedefleniyor? Değişim kimin içindir? Değişimi kimler gerçekleştirecek? Bu sorular genelde ortada bırakılır veya asla gerçekçi cevaplanmaz! Ayrıca değişimin en önemli unsuru olan uygulama ve uygulama sırasındaki ısrar ve kararlık, süreç içinde revizyon ve sonucu görmek gibi temel basamaklar takip edilmediğinden, değişim aşkına değişim yapmaktan öteye gidilmiyor, bu çabalarla! Bu reform çabalarının başarısızlıkla sonuçlanması hatta sonuçlanmadan sonlandırılması hakkında onlarca farklı neden daha sıralanabilir” (Altan, 2016a: 14-15).

Reform hareketleri de ortaya çıktığı 15-16. Yüzyıldan itibaren daha iyiye, değişime ve bu değişimin neticesinde daha iyi şartlara sahip olunması anlamındadır. Dünyada sanayide, teknolojiye, ekonomide ve sosyal yaşamda olup bitenlerin eğitim alanına da yansıma için bir tür yenilik ve değişimi de kapsayan reform sürecine girilir. Reform çalışmaları derindir ve önceki süreçlerin ve etkilerinin olumsuz yönlerinin tamamen ortadan kaldırılmasını gerektiren bir süreçtir. Ancak bizdeki eğitim süreçlerine bakıldığında bu niteliklere çoğu zaman uyulmadığını hatta çoğu kez süreçlerin tamamlanması beklenmeden yeni bir reform sürecine girildiğini görürüz.

Çoğu kez yaratıcılık ile de karıştırılan ve birbirinin yerine kullanılan yenilik mevcut uygulamalar üzerinde niteliği artırma yönünde yapılan değişiklikleri kapsayan süreci anlatmak için kullanılmaktadır. Dikkatle incelenirse eğitim alanında yapılmaya çalışılan pek çok uygulamanın bu gruba girdiği görülecektir.

Mevcut durumun tamamında, bir kısmında veya sadece bir uygulamasında veya bir ayrıntısında yapılan değişikliği kapsar. Değişim reform ve yenilik çalışmalarına nazaran daha sıklıkla karşımıza çıkan bir olgudur.

Bütün bu çabalara tamamen karşı koymak, sorgulamadan olduğu gibi kabullenmek veya gerekli hazırlıkları gerçekleştirilmeden uygulamaya sokmak veya uygulandığını sanarak olmuş gibi davranmak bu çabaların başarı ya da başarısızlığının temel nedenlerini oluşturur.

Ülkemizde gerçekleştirilmesi düşünülen değişimlerin nedenleri ve süreçleri diğer ülkelerle benzerlikler gösterse de süreç öncesi, sırası ve sonrasındaki uygulamalar arasında ciddi farklıklar olduğu gün gibi açıktır.

Yine Altan (2016)'nın ileri sürdüğü gibi

“Teknolojik, ekonomik ve sosyolojik değişimlerin bu kadar hızlı ve tahmin edilemeyen bir şekilde meydana geldiği bir dönemde medeniyet ciddi bir kaos ve tehdit altındadır. Sonuçta ya toplumsal çöküşe gidilecek ya da özgürlük, insanlık ve etik değerler bireylere kazandırılarak bu çöküşten çıkılabilecek çözümler üretebilmelerine olanak sağlanacak. Her iki durumda da anahtar, eğitim kurumları ve uygulanacak eğitim sistemleridir! Mevcut ve karşılaşılabilecek sorunlara çözümler düşünülürken de dikkat edilmesi gereken bir husus, bir toplumda işe yarıyor diye bir modelin kopyalanıp uygulamaya çalışılmaması gerektiği gerçeğidir! Elbette tekerlek yeniden keşfedilmeyecektir ancak her toplum kendi özel şartlarına uygun en iyi modeli seçilmelidir. Bu durumda küresel düşünüp yerel hareket edebilmek çok önemlidir” (Altan, 2016a: 14).

Şimdi ülkemizdeki mevcut eğitim uygulamalarının küreselleşme, reform, yenilik ve değişim çabalarıyla olan serüvenini, PISA, STEM, TIMMS, küresel yeterlikler ve son gerçekleştirilen müfredat değişikliği kapsamında irdeleyelim.

Eğitim & Mevcut Durum

“Eğitim sistemimizin bireyleri ne günümüzün ne de geleceğin akademik ve vatandaşlık niteliklerine sahip olarak yetiştiremediği çok açıktır” (Altan, 2016c:43).

“Ülkemizde şimdiye kadar takip edildiği düşünülen öğretim yöntemleri 19. yüzyıl gerçeklerine göre tasarlanmış yöntemlerin çok ama çok kötü uygulamalarını kapsamaktadır! Bu

yüzden de maalesef ne öğrenebiliyoruz ne de öğretebiliyoruz! 21. Yüzyılda 19 yüzyıl gerçeklerine dayalı bir akademik anlayışı körü körüne uygulama çabası içindeyiz. Yani hem günü hem de geleceği karartıyoruz” (Altan, 2016c:44).

Altan, (2016)’nın savunduğu gibi

“Eğitim konusunda söz sahibi olanlar ve kanun yapanlar çocukların akademik olarak geleceğe hazırlanmalarıyla o kadar ilgili ve yoğunlar ki, çocuklarımıza demokratik değerleri, iyi vatandaş olmalarına yarayacak değerleri kazandırma konusunda maalesef yetersiz kalmaktadırlar. Ayrıca itiraf etmek gerekir ki akademik olarak geleceğe hazırlama konusunda da sınıfta kalmaktadırlar. Yani işin her iki yanı da başarısızdır! Akademik alanlara yapılan harcamaların acaba ne kadarı daha iyi vatandaş hazırlamaya ayrılmaktadır? Vatandaşlık eğitimi asla ikincil bir değer veya bir amaç olmamalıdır, olamaz da! Olduğu içindir ki toplum bugün ciddi toplumsal travmaları yaşamaktadır. Vatandaşlık eğitimi; okumaya, matematiğe, sosyal bilimlere, fen bilimine vs. verilen önem değerinde ele alınmalıdır” (Altan, 2016c:47).

“En önemli değer TEOG, LYS, KPSS ve ALES gibi sınavlara hazırlık ve bunlardan alınacak sonuçlar olarak görüldüğü ve bu sonuçların sonsuzluğun anahtarı gibi algılanması sonucu içi boş, her türlü hileye açık, erdemsiz, kişiliksiz, vicdansız, merhametsiz ve estetik kaygılardan uzak bireylerin yetişmesine ve bunların oluşturduğu bir grubun gaflet, delalet ve hatta hıyanetle bir milleti nasıl ele geçirme ihtirasıyla hareket ettiğini çok acı şekilde hep beraber izlemedik mi?” (2016c:48). Bu arada zararları yıllarca söylenmesine, yazılmasına rağmen körü körüne savunulan TEOG bir gecede kaldırıldı! Peki, yerine gelecek model ne olacak? Kimler bu yeni modeli oluşturacak? TEOG kaldırıldı ya geride kalan onlarca merkezi yapılan, standartlaştıran ve tek tipleştirilen sol beyin odaklı sınav ne olacak?

Ek olarak Altan (2016) “15 Temmuz tarihinde ülkemizde yaşanan ve insanlık tarihine kara bir leke olarak geçecek ülkeyi işgal ve iç savaşa sürüklemeyi amaçlayan kalkışma hareketine kalkışanların klasik anlamda zeki olmadıklarını, o çok özümşenen IQ’larının belirli seviyenin üstünde olmadığını söyleyebilir miyiz? Nitekim 28 Temmuz tarihli gazetelerde bu gerçeği kanıtlayan deliller bizzat bu kalkışmayı gerçekleştirenlerin itiraflarında yer aldığını” iddia etmektedir (Altan, 2016B:33).

Aynı konuda yine “Bütün bu çirkinliklere sebep olanlarda zekâ spektrumundaki tüm zekâlar mevcuttu, sayısal ve sözel zekâları yani IQ’ları çok gelişmişti ancak yeterli düzeyde gelişmemiş olan ise ahlaki zekâlarıydı. Yüksek erdemli, insan hak ve özgürlüklerine, inançlara ve tercihlere saygılı, demokrasiyi içine sindirmiş ve bir yaşam tarzı hâline getirmiş, hukukun üstünlüğüne sonuna kadar inanmış insanları, sadece sayısal ve sözel zekâlarını besleyerek yetiştirmek mümkün değildir!” demektedir (Altan, 2016b:33).

İlave olarak Altan (2016)

“Çocuklara, zekânın çabayla gelişebileceği ve kapasitesinin artabileceği, sabit, doğuştan gelen ve asla değişmeyecek bir özellik olmadığının öğretilmesi, çağdaş eğitim kurumlarında ve ortamlarında giderek yaygınlaşmaktadır. Örneğin, son zamanlarda Stanford üniversitesinde yapılan bir çalışmayla “beynin büyüyebileceği ve gelişebileceği düşüncesini” beslemenin çocukların gerçek potansiyellerini anlamalarına yardım ettiği gösterilmiştir. Eğer bu beslenme öğretmenlere öğretilir ve günlük öğretimlerinde

düzenli olarak yararlanmaları sağlanabilirse çok daha iyi sonuçlar elde edilebilecektir. Ancak ülke olarak bu gerçeğin hem çok uzağındayız hem de hâlâ 1900'lerdeki anlayışa mutlak gerçekmiş gibi hizmet etmeye devam ediyoruz. Bu içler acısı bir durumdur!" diye eleştirisi de bulunmaktadır(Altan, 2016b:38).

Sağ beyin konusunu irdelerken, Altan (2016)

"Ahlaki zekânın, eğitim sisteminde göz ardı edilen sağ beyin fonksiyonlarıyla da ilişkisi olduğu açıktır. Sürekli sol beyin kullanılmasını gerektiren ve tercih edilen bir sistemde insanların sağ beyin fonksiyonları içinde yer alan ahlaki zekâlarının gelişmesini beklemek de doğru olmayacaktır. Eğitim sırasında işlenmeyen ve tercih edilmeyen bir özellik nasıl gelişebilir? Veya neden gelişsin? Bütün semavi dinlerde sıklıkla dile getirilen erdemli, vicdanlı ve dürüst insan profilinin gerçekleşmesinin bazı veciz sözlerle oluşması beklenemez. Bu özellikler ancak eğitim sistemi içine gizlenmiş uygun aktiviteler yoluyla kazandırılabilir!" diye iddia etmektedir(Altan, 2016b:33).

"15 Temmuz darbe girişiminin asıl nedeni eğitim sisteminin bir değerler setine bağlı yüksek adanmış iyi vatandaş yetiştirememesidir. Buna bir de nepotizm ve diğer politik yandaşlık gibi hatalar eklenince sonuç da kaçınılmaz olmuştur!"(2016c:49).

Zekâ konusunda yapılan dayatmaları dile getirirken, Altan (2016)

"Eğitim sistemini; merkezî, standart, sayısal/sözel zekâ tabanlı ve sol beyin odaklı yapmak yerine sistem dışına attığımız insanların da barınabileceği ve beslenebileceği bir sisteme (bireysel farklılar odaklı ve performans tabanlı değerlendirmeler) dönüştürebilsek, bireylerin kendi gerçek potansiyellerini ortaya çıkarmalarına yardım etmiş oluruz. Böylesi bir anlayış da pek çok sayıda yaratıcı müzisyen, sanatçı, yazar, şair, mimar, sporcu; pek çok sayıda sorun çözebilen alternatif düşünebilen, kültürel farklılıklara dolayısı ile bu konulara duyarlı sosyal uzmanlar, politikacılar, valiler, büyükelçiler, hâkimler, savcılar ve iş adamları yani girişimci ruha sahip bireyler yetiştirebilir ve ortaya çıkmalarına imkân verebilir. Ekonomide, sağlıkta, siyasette, bilimde bizlere mutlak gerçekmiş gibi dayatılanların hemen her gün yanlış ve/veya eksik olduklarını öğreniyoruz Zekâ konusu da bunlardan biri hem de en önemli dayatmalardan biri! Bu etiketlendirme ve ayrıcalık tanıma sistemine son vererek hem bu çocukların gelecekları hem de ülkenin geleceği kurtarılabilir" diye iddia etmektedir (2016b: 40).

PISA

"Açılımı "Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı" olan PISA, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından üçer yıllık dönemler hâlinde, 15 yaş grubundaki öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren bir araştırma projesidir. PISA değerlendirmesinin amacı eğitim yöntemlerinde standartlaştırmayı ve gelişmeyi arttırmakla birlikte dünyada okul çocuklarının başarısını karşılaştırmak ve test etmektir. İşte sorun da burada başlamaktadır. Amacında da belirtildiği gibi ülkeler arasında bir tür standartlaştırma hedeflendiğinden standartlara uyulmadığı yerlerde sıkıntılar baş gösteriyor" (Altan, 2016d:1).

"PISA her ne kadar yapılandırmacı anlayışla hazırlansa da uygulanması gereği merkezi yapılan, tek tipleştirilen, sözde standart yani klasik sol beyin odaklı bir değerlendirmedir. Tıpkı TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş), LYS (Lisans Yerleştirme Sınavı), TUS (Tıpta

Uzmanlık Sınavı), DUS (Diş Hekimliğinde Uzmanlık Sınavı), KPSS (Kamu Personel Seçme Sınavı) gibi! Tek tip zekâ profili (sayısal/ sözel) gelişmiş ve beyinlerinin sol tarafı daha baskın bireylere avantaj sağlanmaktadır” (Altan, 2016d:1).

Altan, 2016 PISA konusunu açıklarken,

“PISA’da, ilk yıllarda yapılandırmacı eğitimi; öğretmen eğitimi de dâhil eğitim sistemlerinin her seviyesinde başarıyla uygulayan Finlandiya ve Singapur ilk sıraları paylaşmaktaydı. Daha sonraki yıllarda bu ülkelere Kore de dâhil oldu. Ancak sınavın uluslararası bir rekabet yaratması sonucunda öğrencilerin bu sınava hazırlanması ve bu sınav sorularının nasıl çözüleceği eğitimlerinin verilmesinden sonra Çin ve Çin orjinli ülkeler sıralamalarda öne çıkmaya başlamıştır. Zaten Çin, anaokulundan başlamak üzere bizdeki sınava hazırlık furçasının çok ama çok daha şiddetli yaşandığı, her şeyin standart sınavlara bağlı olduğu tipik bir “sınavkolik” ülke konumundadır. Çin’de çocuklar daha anaokulundan bu tür sınavlarla seçilmekte zaten 15 yaşına geldiklerinde bu tür testlerin adeta birer “çözücüsü” olmaktadır! Bu tür standart testlerde başarısız olma şansları yoktur! Dershane ve özel ders çılgınlığının en üst düzeyde yaşandığı ülkelerden biri olan Hong Kong’da milyon dolarlar kazanan, pop yıldızları gibi billboardlarda posterleri bulunan ve TV kanallarında video klipleri oynayan öğretmenler bulunuyor! Gelirleri milyon dolara ulaşan dershaneler pek çok şirketi geride bırakabiliyor. Bu durum izah etmeye çalıştığım gibi Çin, Japonya, Singapur ve Güney Kore gibi pek çok gelişmiş Asya ülkesi için geçerlidir. Örneğin, Asya Gelişim Bankasının 2012 raporunda, Güney Kore’de ilkökul öğrencilerinin %90’nının, Çin’ de ise %74’ünün dershanelere gittiğini” belirtilmektedir (Altan, 2016d:1-2).

“Küreselleşmenin bir gereği olarak belli konularda ortak noktaların yani standartların olması, belli standartlara ulaşılması elbette gereklidir ancak her ülkenin benzer şeylere aynı şekilde sahip olması asla mümkün olmayacak bir şeydir. Yani standartlara sahip olmak başka bir şey, standartlaşmak başka bir şeydir! Küreselleşirken yereli göz ardı etmek ise intihardır! Küresel düşünüp yerel hareket edebilmek ise başarı ve mutluluk getirecektir” (Altan, 2017a:1).

PISA gibi, hem içerik hem de uygulama olarak, değerlendirme sistemlerinin uzun yıllardır uygulandığı, insanların bu sistemde başarılı olup toplumda saygınlık gören meslekleri seçmelerine rağmen bu ülkelerde girişimcilik, yenilikçilik ve yaratıcılık gibi 21. Yüzyılın vazgeçilmez nitelikleri alanlarında neden aynı başarı sağlanamıyor? Ya da PISA gibi merkezi yapılan sözde standart sınavlarda başarısız olan ülkelerden, ABD, İsviçre, Danimarka gibi, neden daha fazla girişimci, yenilikçi ve yaratıcı bireyler çıkıyor? PISA’da başarısız yaygarası koparanların ve dünyadan bir haber, dar bakış açılarıyla eğitimi, sol beyin odaklı, sayısal/sözel tabanlı merkezi testler ve sonuçlarından ibaret görenlerin, bu iki soru üzerinde çok iyi düşünmeleri gerekmektedir.

Eğitim sisteminin daha serbest, bireysel farklılıkları daha çok ve daha rahat ortaya çıkaran ve bireylerin kendilerini gerçekleştirme olanaklarını daha sıklıkla buldukları ülkelerde veya her şeyin standart merkezi yapılan değerlendirmelerle ölçülmediği ülkelerde, bireylerin girişimci ruhları çok fazla tahrip olmuyor. Bu yüzden de daha fazla girişimci, yenilikçi ve yaratıcı bireyler ortaya çıkabiliyor.

21. Yüzyıl ve gelecek daha iyi test çözen, tek yönlü düşünen ve hareket eden, yani tek tip yetişen nesillerden ziyade daha yaratıcı, daha yenilikçi düşünebilen, çağın ve geleceğin sorunlarına çözüm bulabilecek bireylere ihtiyaç duymaktadır. Bunun da yolu bireysel farklılıkları dikkate alan, performans tabanlı değerlendirmeler odaklı öğretim anlayışının eğitimde yerini alması ve kullanılmasından yani girişimci öğretim ve girişimci öğretmenlerden geçmektedir (Bkz. Altan, 2014).

“Dünyanın, küresel ekonominin baş edemeyeceği büyüklükte sorunlarla karşı karşıya olduğu artık yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu yüzden de girişimcilik hiçbir dönem olmadığı kadar bir öneme sahiptir. Girişimci ruhun; yenilikçiliği, yaratıcılığı, istihdam olanaklarını ve sosyal gelişimi ateşleyerek ülkelerin hayat şartlarının iyileşmesinde ve gelişmesinde çok büyük bir etkiye sahip olduğu bilinmelidir. Bu ruhun hemen her alanda ortaya çıkması hem mevcut hem de gelecekte karşılaşılabilecek sorunların çözümüne katkı sağlayacağı açıktır. Bu ruh da hiçbir zaman PISA gibi merkezi yapılan testlerde ve bu testlerde başarılı olmuş test uzmanlarında bulunmayacaktır!” (Altan, 2017a:5).

STEM

Açılımı Science (Fen), Technology (Technology), Engineering (Mühendislik) and Mathematics (Matematik) olan STEM son birkaç yıldır eğitim camiasının dilinden düşmeyen birkaç kısaltmadan ve konudan biridir.

Amerikan eğitim sisteminin ve bunun neticesinde toplumun mevcut ve gelecek problemlerine çözüm olması amacıyla 80’li yılların ortasında ortaya atılan STEM son zamanlarda ülkemizde dâhil birçok ülkede değişin bir parçası olarak dile getirilmektedir. Hatta MEB yetkililiklerinin demeçlerine ve hazırlanan evraka göre son müfredat değişiminin de bir parçası konumundadır.

Ortaya çıkma nedenlerine ve ortaya çıktığı kültürün gerçeklerine bakılmaksızın peşine düşümlen STEM, ABD’nin kendi gerçeklerinden ortaya çıkmış bir uygulamadır ve hiçbir şekilde ülkemiz gerçeklerine uymamaktadır. Hiçbir şekilde ülkemiz gerçekleriyle örtüşmemesine rağmen bir oldubitti tarzında ülkemizde uygulanacağını sanmak acizlikten başka bir şey değildir. STEM felsefesine uygun öğretmen eğitimimiz mi var? Bu felsefeye uygun öğretmenler mi yetiştiriyoruz? Eğitim sistemimiz bu felsefeyi uygulamaya müsait midir? Okullarımızın fiziki şartları bu felsefeye uygun mudur? Öğrencilerin geçmişleri, beklentileri ve çocukları her şeyiyle körelten merkezi testler bu felsefeye uygun mudur? Ve daha bir sürü diğer soru! Kaldı ki STEM felsefesinin bu ülke için çözüm olacağına kim, nasıl karar verdi? Ortada bir gerçek var ama o gerçek mutlak bir gerçeklik midir? Bu gerçeklik benim gerçeğim midir?

“Ayrıca düşünülmeden peşine takılan STEM farklı kültürlerde farklı sorunlar veya faydalar sağlayabilir. Ancak insanları sadece fen, Teknoloji, matematik, mühendislik ağırlıklı yetiştirmenin sorunları çözmek yerine çok daha büyük sorunlar ortaya çıkaracağı maalesef ön görülememekte ve göz ardı edilmektedir. Hiçbir şey yapılamıyorsa doğuda IX-XIII. yüzyıl İslam coğrafyasında ortaya çıkan âlimleri, sanatçıları ortaya çıkaran ayrıntılara veya batıda XV-XVI. Yüzyılda Rönesans’ı yaratan bilim adamlarını, âlimleri ve sanatçıları ortaya çıkaran ayrıntılara bakılsın!” (Altan, 2017b:5).

Ortaya çıktığı ülkede bile pek çok öğrenci ve kesim için kültürel veya ekonomik gibi nedenlerden ötürü bile ulaşılması ve gerçekleştirilmesi zor olan bir uygulama bizim gibi pek çok sorunla boğuşan bir eğitim sistemine sahip ülke için nasıl olur da kurtarıcı olabilir?

TIMSS

Açılımı, Trends in International Mathematics and Science Study yani Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması olan TIMSS, 4. ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin matematik ve fen alanlarında kazandıkları bilgi ve becerilerin değerlendirilmeyi amaçlamaktadır. Öğrencilerin bilme, uygulama ve akıl yürütme olmak üzere üç kategoride başarıları değerlendirilir ve kıyaslamalar yapılarak bir tür standartlaştırmayı hedefleyen PISA benzeri yine merkezi yapılan bir test örneğidir!

Tıpkı PISA'da olduğu gibi ülke olarak durumumuz hem matematik hem de Fen alanlarında pek iç açıcı değildir. Her iki alanda da ortalamamızın altında yer almaktayız. Çünkü soruların niteliği ve tarzı ile okullarımızda verilen eğitim arasında nitelikli bir benzerlik veya ilişki söz konusu bile değildir! Yine PISA'da olduğu gibi test-kolik Asya ülkelerinin ilk sıralarda yer alması ise hiç de hayret edilecek bir durum değildir!

Küresel Yeterlilikler & Beceriler

Küresel yeterlilikler konusu on yıllardır eğitim çalışmalarını işgal etmektedir. Benzer niteliklerden bahseden ancak farklılıklar da içeren beceriler listelenmektedir. Ben burada bütün bu listelerin temelini oluşturan Avrupa Birliğinin 2006 yılında yayımladığı listeyi kullanmak istiyorum.

- ✓ Ana dilde iletişim
- ✓ Yabancı dilde iletişim
- ✓ Matematik yeterliliği & bilim ve teknolojide temel yeterlilikler
- ✓ Dijital yeterlilik
- ✓ Öğrenmeyi öğrenme
- ✓ Sosyal ve medeni yeterlilikler
- ✓ İnisiyatif ve girişimcilik yeterliliği
- ✓ Kültürel farkındalık ve ifade yeterlilikleri (EU, 2006)

Yapılan birçok değişim, yenilik ve reform çalışması sözde yukarıdaki listede yer alan becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır ancak bu listede yer alan becerilerin pek çoğunu hatta daha kötümser bir tavırla hemen hiç birini kazandırmadığımız gün gibi açıktır. Amaçlanan hedeflerle mevcut uygulamalar arasında çok ciddi çarpıklıklar vardır. Özellikle de merkezi yapılan sözde standart değerlendirmeler bu tür becerilerin kazanılmamasına en büyük engeli teşkil etmektedir.

Eğitim sistemimizi 21. Yüzyılın becerilerine doğru yönlendirmek ve geliştirmek istiyorsak çocuklarımıza bu becerileri kazandıracak programlar, bu becerileri sergileyecekleri ortamlar ve bu becerilerinin değerlendirildiği değerlendirme sistemleri sağlamalıyız. Yapılacak değişim, yenilik ve reform hareketlerinin de bunları kapsayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir! Peki, biz ne yapıyoruz?

Bu arada en can alıcı soru ise hem ülkemizde yapılan hem de içeriği farklı da olsa yine merkezi yapılan ve standartlaştırmayı amaçlayan uluslararası değerlendirmelerin öğrencilerin yukarıda verilen listedeki becerileri kazanıp kazanmadığını ölçüp ölçmediğidir! Hiçbir

değerlendirme yukarıda verilen becerileri ölçmeyi hedeflememektedir! İşin komik bir o kadar da trajik tarafı buradadır!

Bu becerilere ilaveten sıklıkla dile getirilen bir başka liste de günümüz ve gelecekte hangi genel yeteneklerin geçerli olacağıdır. Buna göre gelecekte karmaşık problemlerin çözümü, eleştirel düşünme, yaratıcılık, insan yönetimi, başkalarıyla koordinasyon, karar verme, görüş alışverişinde bulunma ve anlaşma ve bilişsel esneklik gibi yetenekler çok ön planda olacaktır.

Eğitim alanında yapılan değişim, reform ve yenilikler bu becerileri ve genel yetenekleri kazanmış bireyler yetiştirebilecek mi? Değişimi sağlayanların böyle bir kaygısı veya vizyonu var mı? Israrla sürdürülen sol beyin odaklı merkezi standart ve yüksek riskli testler bu becerileri kazanmış bireyleri tespit edebiliyor mu? Tam bir muamma!

“Uygulayıcı olarak öğretmenlerin öğretmenliğe dair inançları, değer yargıları ve sonucunda tutumları değişmedikçe değişimin gerçekleşme şansı yoktur. Hele hele 900 bin öğretmen, 19 milyon öğrenci ve 652 bin dersliğin bulunduğu devasa bir organizasyonda bu tür reform, değişim ve yenilik çalışmalarının istenildiği gibi gerçekleşme şansı son derece zor hatta zayıftır!” (Altan, 2017b:1).

“Bu yeni müfredat değişikliği ve getirdiği yeniliklere bakacak olursak, bunları uygulayacak olan öğretmenler bu bilgi, beceri, tutum ve uygulama ortamına hazırlar mı? Eğitimleri sırasında böyle bir eğitimden geçmişler mi? Öğretmenlerimizin geçmişleri nelerdir? Öğretmenlerimizi hangi kanallardan sağlıyoruz? Öğretmenleri eğiten öğretmen eğitimcileri (Ülkemizde pek kullanılmayan bir terimdir) MEB’in uygulamalarına yönelik bir öğretmen eğitimi uyguluyorlar mı?”(Altan, 2017b:2).

“Sonuç olarak yeni müfredat değişimi pek çok ülkede 2000’li yılların başında yapılmaya çalışılan bir sürecin ülkemizdeki yansımasıdır. Her ne kadar daha çok içeriğindeki ayrıntılarla uğraşılsa da asıl ilgilenilmesi gereken büyük resimdir. Yani bu müfredatı kim, kime, neyi, nerede, nasıl ve neden uygulayacağını irdelenmesidir. Gerisi havanda su dövmekten başka bir şey değildir. ?” (Altan, 2017b:6).

SONUÇ

“Eğitim, tercih edilen, arzulanan bir geleceği yaratmaya yardım eden en önemli unsur ve güçtür. Bu güç de hayali kurulan rüyayı gerçekleştirebilecek daha iyi jenerasyonlar yetiştirmek zorundadır” (Altan, 2016a: 22).

Eğitimin amacını açıklarken, Altan 2016

“Eğitimin görevi vatandaşları hem hizmet verdiği toplumun sunduğu olası potansiyellerden, imkânlardan ve fırsatlardan yararlanmaya hazırlamak hem de çıkabilecek olası tehlikelere, tehditlere ve tuzaklara karşı da durabilmek ve bunlara karşı gelebilme bilgi ve cesaretine sahip olmaya hazırlamak olmalıdır. Eğitimde ana hedef, bireyleri gelecekte doğru, sağlıklı ve erdemli kararlar verebilecek ve bu sorumluluk içinde insan hak ve özgürlüklerine saygılı, erdemli, vicdanlı ve merhametli birer birey olarak yetiştirmek olmalıdır” şeklinde vurgulamaktadır(Altan, 2016a: 18).

Değişim, reform ve yenilik konusunda Altan 2017

TİDSAD

“Tepeden aşağı doğru yapılan değişim süreçlerinde başarının (her ne kadar sürece paydaşlar dâhil edilse de) olmazsa olmazı uygulayıcılardır. Eğitime dair yapılan değişim, yenilik ve reform çabalarında da en ön safta yani sıcak hatta bulunanlar öğretmenlerdir. Yani öğretmenlerin değişimi, yeniliği benimseme, özümseme ve en önemlisi uygulamalarına dâhil etme çabaları ve becerileri bütün sürecin başarılı veya başarısız olmasına temel teşkil eder! Yani bütün bu sürecin anahtarı öğretmenler ve onların sınıflarında sergileyecekleri öğretimdir. Uygulayıcı olarak öğretmenlerin öğretmenliğe dair inançları, değer yargıları ve sonucunda tutumları değişmedikçe değişimin gerçekleşme şansı yoktur. Hele hele 900 bin öğretmen, 19 milyon öğrenci ve 652 bin dersliğin bulunduğu devasa bir organizasyonda bu tür reform, değişim ve yenilik çalışmalarının istenildiği gibi gerçekleşme şansı son derece zor hatta zayıftır!” şeklinde gözlemlerini paylaşmaktadır(Altan, 2017b:1-2).

“Mevcut eğitim sistemleri geçmişe takılı kaldıklarından büyük bir çıkmazın içindedirler” (Altan, 2016a: 16). Türkiye de bu grubu giren ülkelerdendir. Bu yüzdendir ki yenilik diye getirilen şey eskinin bir başka halidir! Bu yüzdendir ki onlarca yıldır ardı ardına yapılan değişim, yenilik ve reform süreçleri istenilen veya hedeflenen vizyonu bir türlü gerçekleştirmedi.

Gösterilen çabaların başarısızlık nedenleri konusunda düşüncelerini paylaşan Altan (2016)

“Başarısız oldular çünkü hep, yanlış problemle yola çıkıldı! Gerçek değişime yönelik olmayan, profesyonelce ve işin ehli profesyoneller tarafından yürütülmeyen ve geleceğe yönelik ciddi vizyondan eksik eğitim reformu çabaları çoğu zaman daha derin sosyal sıkıntıları beraberinde getirdi ve getirmeye devam ediyor. Bu tür reformlar düşünülmeyen, tasarlanmadan ve uygulanmadan önce, öncelikle, bu reform kimleri nasıl etkileyecek yani reform sonucunda nasıl bir toplum istiyoruz, hayalini kurduğumuz toplum nasıldır gibi soruların cevaplanması gerekmektedir!” görüşlerini dile getirmektedir (Altan, 2016A:15).

“Son gerçekleştirilen yenilenme ve reform çabasına kadar hemen her yıl irili ufaklı bir sürü değişiklik yapıldı, yeniden yapılandı, reform çabaları sergilendi, yeni uygulamalar başlatıldı, bazı değişikliklere gidildi peki uygulamada ne değişti? Yani sınıflarda olup bitenlerde neler değişti? Uygulamalara yönelik ciddi ve kapsamlı bir değerlendirme yapıldı mı? Yapıldıysa sonuçlar neydi?” (Altan, 2017b)

2014 yılında yakından inceleme fırsatı bulduğum ve ciddi bir eğitim sistemi olduğunu düşündüğüm Norveç de eğitim reformu sürecinde öğretmen ve yöneticiler için bir gelişim programı ön görmüş ve bunun için çok ciddi bir bütçe ayırmıştır. Bu gruplara verilen eğitimin amacı ise genelde öğretmen yeterliklerini artırmak yani öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine katkı sağlamak ve onları arttırmak ve teknolojiye uyumlarını sağlamak olarak ifade edilmiştir. Burada dikkat çekici bir uygulama, literatürde sıklıkla dile getirilen öğretmenlerin deneyimlerini paylaşmaları için okullar ve öğretmen enstitüleri arasında yerel ağlar oluşturulmasıdır (Balanskat and Kefala, 2006).

Değişimlerin başarılı olması isteniyorsa bireylerin, grupların ve toplumun neyin değişeceği konusunu anlamaları kadar bu değişimin nasıl gerçekleşeceğini de anlamaları gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, eğitim konusunda olduğu gibi büyük sayıların dâhil olduğu

değişim süreçlerinde, anlam oluşturma süreci hem çok zor hem de çok yıpratıcıdır.(Altan, 2017c:1) Bir diğer önemli konuda yapılacak değişimlerin bir bütün olarak ele alınması ve sürecin bu bütünlük çerçevesinde uzun süreli bir perspektifle ele alınması gerektiğidir. Bir birden bağımsız veya ilişkisiz olarak ele alınan reform, değişim ve yenilik çabaları da başarısız olma ve durumu daha kötüye götürmeye mecburdur.

Falanca ülkeyi örnek aldık gibi çabuk cevaplar, çabuk iyileştirmeler, atıştırmalık yenilikler yerine daha kapsamlı, daha derin, daha detaylı ve ülke gerçekleriyle örtüşen yapısal yeniliklere zaman ayrılmalıdır. Örnek alınan ülkelerin gerçekleri, bu süreçleri ne kadar zamandır ısrarla devam ettirdikleri, süreci yönetenlerin nitelikleri gibi çok önemli ayrıntılar bilinmeden veya dikkate alınmadan sıradan popülist söylemlerle değişim, yenilik ve reform hareketlerini yönetmek ve sonunda başarı beklemek hayalden başka bir şey değildir.

“2023 hedefi ve 2071 vizyonu olan yeni bir Türkiye yaratılırken mevcut eğitim sisteminin sil baştan ele alınması kaçınılmazdır. Hedef 21. yüzyılın akademik becerileriyle donatılmış iyi vatandaşlar yetiştirmek olmalıdır. Türkiye'nin bu kutlu yürüyüşüne de en büyük katkıyı eğitim camiası, yani öğretmenler ve bunları yetiştirecek öğretmen eğitimcileri verecektir!”(Altan, 2016c:50). Sürekli örnek alındığı söylenen ancak uygulamalarda bu ülkenin hiçbir şekilde incelenmediği anlaşılan Finlandiya, Singapur bunlara en güzel örneklerdir.

Bir taraftan öğrenmeye dair yüksek beklentiler diğer taraftan da bireysel farklılıkların yarattığı kaosu yönetmeyi düşünen ülkeler mutlaka bu işin doğru dürüst yapıldığı ülkelere yararlanmak durumundadır. Ancak bu yararlanma ve/veya örnek alma süreci bizde yapıldığı gibi meselenin sadece bir tarafı ele alınarak değil resmin tamamı göz önünde bulundurularak ve dikkate alınarak yapılmak zorundadır. Başarı asla tek bir yoldan gidilerek elde edilmez başarıya ancak nitelikli bir vizyon ve ehillerin oluşturacağı, sürdüreceği ve takip edeceği ve de değerlendireceği bir sistemle ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

- Altan, M. Z. (2014). **Türkiye'nin eğitim Çıkmazı girişimci öğretim girişimci öğretmen**, 2.Baskı, Ankara: PEGEM.
- Altan, M.Z. (2016a). Eğitim ve Toplum Paradoksu: Nasıl Bir Toplum Olmak İstiyoruz? **Eğitime Bakış**, 12(36), 14-23.
- Altan, M.Z. (2016b). Zekâ Girdabı: Kanıksanan Kültür ve Göz Ardı Edilen Gerçekler. **Eğitime Bakış**, 12(37),29-41.
- Altan, M.Z. (2016C). 15 Temmuz Perspektifinde Eğitim: Eğitimin Amacı Nedir? **Eğitime Bakış**, 12 (38), 43-50.
- Altan, M. Z. (24 Aralık 2016d).**PISA Herşey Midir? PISA Neyi Değerlendiriyor?** <http://www.turkiyekamu.com/pisa-her-sey-midir-pisa-neyi-degerlendiriyor-makale,206.html>
- Altan, M.Z. (02 Ocak 2017a). **PISA & Yeni Türkiye Vizyonu**. http://www.turkiyekamu.com/pisa_yeni_turkiye-vizyonu-makale,211.html

- Altan, M.Z. (22 Ocak 2017b). **Gözümüz Aydın Nur Topu Gibi Yeni Bir Müfredatımız Oldu!** http://www.turkiyekamu.com/gozumuz-aydin-nur-topu-gibi-yeni-bir-mufredatimiz_oldu_makale,214.html
- AustralianCurriculum, AssessmentandReportingAuthority. **National Report on Schooling in Australia 2012.** ACARA, Sydney, 2014. https://acaraweb.blob.core.windows.net/resources/20141219_ANR_2012_Parts_1_6_and_10.pdf
- Balanskat A., Blamire R., Kefalla S. (2006) **The ICT Impact Report: A review of studies of ICT impact on schools in Europe.** European Schoolnet. http://insight.eun.org/ww/en/pub/insight/misc/specialreports/impact_study.htm (16.08.2007 tarihinde ulaşıldı)
- Chua, P. (2013). **Education Reform in Singapore.** International Education News. <https://internationalenews.com/2013/10/24/education-reform-in-singapore/>
- EuropeanUnion. (2006). **The Key Competences for Lifelong Learning – A European Framework.** <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962> (29.08.2007 tarihinde ulaşıldı)
- Frassinelli, L. (2006) **Education Reform in Finland.** (August 2006). <https://www.msu.edu/user/frassine/EAD845%20%20Educational%20Reform%20in%20Finland.pdf> (23 08 2007 tarihinde ulaşıldı).
- Iorio, S.H., Yeager, M.E. (2011). **School Reform: Past, Present and Future.** http://webs.wichita.edu/depttools/depttoolsmemberfiles/COEdDEAN/School%20Reform_20Past%20Present%20and%20Future.pdf (06.07.2014 tarihinde ulaşıldı).
- Mizukoshi, T. (2007). **Educational reform in Japan.** <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/apcity/unpan011543.pdf> (29. 08. 2007 tarihinde ulaşıldı).
- Sahlberg, P. (2009). **A shorthistory of educational reform in Finland.** <http://www.oxydiane.net/IMG/pdf/Finland-Sahlberg.pdf> (08.01.2010 tarihinde ulaşıldı)